

“ТАК БАЛЮЧА Ё МАІХ СЛОВАХ”

Творчасць Надзеі Артымовіч — самабытная з’ява ў сучаснай беларускай паэзіі. Чытачы, крытыкі і калегі адзначаюць “інтэлектуальнае напружанне” яе вершаў і нечаканую “вастрыню думкі” (Алесь Марціновіч), “рызыкаўныя эксперыменты” (Сакрат Яновіч). Яе кніжкі называлі “белымі”: “у белых вершах пра белы сон у белых пейзажах” (Ігар Бабкоў), — і параўноўвалі яе творы з творамі рускай паэткі Ксеніі Някрасавай, нават з экспрэсіямі іспанца Гарсія Лоркі (Леанід Галубовіч)... Сапраўды, вершы Артымовіч нагадваюць час, нібыта схоплены ў жменю і зафіксаваны ў тонкіх знаках на пляскатай паперы. Але бліжэй за ўсіх падышоў да чароўнага плесціва яе вершаў, да творчых “кроснаў” беларускай паэткі з Беласточчыны Алесь Разанаў. Ён выдаў у суаўтарстве з Надзеяй Артымовіч кнігу “Дзверы”, у якой выступіў у якасці каментатара яе складанай, нязвычайнай паэзіі; перакладаў яе вершы і для рускамоўных чытачоў часопіса “Нёман”. Разанаў звяўся пра нашу герайню (і ці не пра паэзію ўвогуле?) — “імя, якое любіць невядомасць”.

Калі ўчытваешся ў радкі вершаў Надзеі Артымовіч, адчуваеш пэўную няёмкасць, нібы чытаеш асабісты дзёнік, настраёвы ліст ад усхваляванага нечым вельмі інтымным чалавека. І разумееш, што справа не ў адсутнасці знакаў прыпынку, рыфмаў, “эстраднага рытму” паэтычнага твора, а ў тым, што змест падаецца аголеным — такім бачыцца дзіця ў час купання. Раптоўна народжаны малюнак ці арнамент падчас тэлефоннай размовы з некім далёкім... Ці — як электрычныя праводы без ізаляцыі! Сустрэча з невядомай сілай. Гэта чыстыя рысы быццёвых сутнасцяў, да якіх дакрапаецца паэтка. І яны гучаць, нібыта боская нябесная арфа пад рукамі вечнай вучаніцы з сімвалічным імем — Надзея.

У Надзеі Артымовіч “нетыповая” творчая біяграфія. Нарадзілася яна 18 лютага 1946 г. у вёсцы Аўгустова Беластоцкага ваяводства (Польшча). Дзяцінства яе прайшло ў Бельску-Падляскім. Яна вывучала рускую філалогію на настаўніцкіх курсах у Беластоку (1965 — 1967 гг.) і беларускую філалогію ў Варшаўскім універсітэце (1968 — 1972 гг.). Некалькі гадоў працавала ў Варшаве перакладчыцай. Пасля вяртання стала жыць ў Бельску-Падляскім. Дэбютавала на старонках “Нівы” ў 1970 г. вершам “Ой, ляцелі гусі”, які стаў яе свосасаблівай візітоўкай на доўгі час. У 1981 г. у Беластоку паэтка выдала свой першы зборнік вершаў “Роздумы”, яшчэ праз дзесяць гадоў тамсама — другі, пад назвай “Сезон у белых туманах”. У 1993 г. у мінскім выдавецтве “Мастацкая літаратура” выйшла яе трэцяя паэтычная кніжка “З неспакойных дарог”. А неўзабаве, у суаўтарстве з Алесем Разанавым, — эксперыментальная кніжка “Дзверы” (Беласток, 1994). Паэтка мае дзве кніжкі сваіх вершаў у перакладзе на польскую мову — “У сне, у болі слова” (Беласток, 1979) і “Лагодны час” (Люблін, 1998). Яе загадкавай постаці прысвечаны асобны нумар беларускага часопіса “Крыніца” (1994. № 12).

Надзея Артымовіч — сябра Саюза польскіх пісьменнікаў з 1986 г. «Але Н. Артымовіч — не прафесійная пісьменніца, а толькі паэтка, дастаткова некалькі хвілін пагартыць яе зборнічкі, каб пераканацца ў тым, што яна (дзякуй Богу) так і не навучылася пісаць вершы, а можа іх толькі *запісваць*, выпакетаваўшы спачатку ў душы, — піша ў рэцэнзіі на яе апошнюю кніжку Сяргей Кавалёў. — І таму яе вершы такія няправільныя, вонкава нязграбныя, таму іх так мала, як падзей і здарэнняў у жыцці звычайнага, непрыкметнага чалавека <...>, бо ёсць мера болю, які здолее вытрымаць чалавечае сэрца (“так балюча ў маіх словах”)».

Людка СЛІБНОВА,
сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў

Надзея АРТЫМОВІЧ

БАЦЬКАЎШЧЫНЕ

ёсць тое
і ў штодзённым першым маім слове
і ў далёкіх вуліцах.
ёсць тое
і ў начных аўтобусах
і ў вясенніх дажджах.
ёсць тое
і ва ўсходах і захадах сонца